

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

УДК: 94

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.43102

ЗМІНИ В ДУХОВНИХ АКАДЕМІЯХ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ПІД ЧАС РЕФОРМ ОЛЕКСАНДРА II 50-60 РОКІВ XIX СТ.

©А. А. Вініченко

У статті аналізується становище вищої духовної освіти Російської імперії другої половини XIX ст. На основі архівних матеріалів проаналізовано характер діяльності духовних академій держави в рамках введеного Статуту 1869 р. Увага акцентується на проблематиці підготовки реформування духовних академій відповідно до вимог часу, на змінах в управлінні академіями та реформуванні науково-педагогічної складової

Ключові слова: реформа, духовна академія, богослов'я, педагогічна підготовка, обер-прокурор, архієрей, ректор, приват-доцент, професор, науково-богословська атестація

In the article position of higher spiritual education of the Russian empire of the second half of XIX of century is analysed On the basis of the archived materials character of activity of theological academies of the state is analysed within the framework of the entered Charter in 1869. Attention is accented on the range of problems of preparation of reformation of spiritual academies in accordance with the requirements of time, on changes in a management and reformation of scientifically-pedagogical constituent academies

Keywords: reform, spiritual academy, pedagogical preparation, bishop, chancellor, privat-docent, professor, scientifically-theologicalattestation

1. Вступ

Традиції духовної освіти сягають у далекі віки, бо підготовка священнослужителів проводилася з часів прийняття християнства. Але оформлення системи вищої духовної освіти як окремої ланки завершилося лише в першій половині XIX ст., оскільки внаслідок проведених реформ (1808–1814 рр.) створено єдину в Російській імперії духовно-освітню систему – повітові училища, духовні семінарії та академії [1].

Вища духовна освіта в Російській імперії другої половини XIX ст. була представлена чотирма духовними академіями – Київською, Московською, Санкт-Петербурзькою та Казанською.

2. Постановка проблеми

Реалізація загальнодержавних реформ зазначеного періоду спонукала до активного обговорення питання щодо змін в освітній сфері, становище духовних академій не виносилося на обговорення громадськості, хоча суспільство нарікало на низький рівень підготовки викладачів семінарій. Це безпосередньо стосувалося й діяльності духовних академій, що відповідали за підготовку науково-педагогічних кадрів.

Але проблеми діяльності духовних академій стосувалися здебільшого не дисципліни й адміністра-

тивного порядку, а навчання та методології викладання в них. Багатопредметність, відсутність особливої системи підготовки кадрів як для кафедр академії, так і для духовних семінарій, часте переведення викладачів з одного предмета на інший ускладнювало подальшу їх спеціалізацію. Загальнодержавні реформи вимагали перегляду системи кадрової підготовки в духовній освіті. Інспектори духовних освітніх закладів, архієреї у своїх звітах та аналітичних записках наголошували на необхідності посилити педагогічну складову підготовки як в духовних семінаріях, так і безпосередньо в академіях.

Метою статті є аналіз становища духовних академій в період проведення реформ Олександра II в Російській імперії 50–60-х років XIX ст.

3. Огляд літератури

В історіографії зміни у вищій духовній освіті, її реформування отримало різносторонню критику та багатоплановість думок – від позитивного до різко негативного ставлення. Особливий інтерес у контексті цієї роботи становлять праці Ф. Благовидова, М. Голубковського, Б. Тітлінова, Ф. Титова, Г. Флоровського як професійні історичні дослідження, котрі надавали змогу простежити етапи змін та особливості духовної освіти в державі [2–5]. Є. Голубинський критично ставився до змін, які ініціювала влада

[6]. В монографіях О. Полунова, С. Фірсова, С. Римського, Н. Сухової оцінюється роль державної влади в реформах церкви, аналізується позиція самого духовенства щодо впроваджуваних змін, зокрема у сфері освіти [7–10].

4. Вплив реформ Олександра II на діяльність духовних академій Російської імперії другої половини XIX ст.

У 50-х роках XIX ст. проблеми діяльності вищих духовних освітніх закладів помітно окреслювалися на фоні загальноєвропейського наукового розвитку. Поставало й питання відповідності вищої духовної школи тогочасному рівню освіти, оскільки розвиток нових природничих наук (геологія, психологія, анатомія) потребував ґрунтовного богословського пояснення. Дослідження у сфері гуманітарних наук теж передбачали участь богословів в описі і дослідженні церковних архівів та старожитностей. З погляду протоієрея Г.Фроловського, «духовна вченість», що була до цього часу переважно обов'язком і надбанням духовного стану, мала продемонструвати світу свої наукові результати і посісти своє місце в науково-педагогічній системі Російської імперії [11].

Між тим розроблення університетського статуту 1857–1863 рр. спонукало до обговорення проблем духовної освіти. Визначились основні проблеми в цьому напрямі, а саме: замкнутість духовного стану, недостатній освітній рівень майбутніх пастирів, їхніх викладачів, низький рівень виховання, до того ж схоластичність богословської освіти та відстороненість її від реалій життя.

Реформування академій залежало і від світської державної влади, яка керувала цими нововведеннями. Передусім, це стосувалось обер-прокурора, а саме Д. Толстого. За його керівництва на перші позиції вийшли представники білого духовенства, що свідчило про особисте неприязне ставлення обер-прокурора до представників вищого духовенства, тобто чернецтва. Разом з тим очільник духовного відомства в 1866 р. став Міністром народної освіти. Цей факт свідчив про задумку державного правління провести реформування як світської, так і духовної освіти в одному руслі, тобто вирішити проблему спільними заходами. Проте це сприймалося неоднозначно представниками обох сторін, які вбачали в цьому загрозу для себе. Між тим ця реформа фінансувалася державою, і на духовно-навчальні заклади з коштів державного казначейства виділялося 1.5 млн руб. на рік з розстрочкою видачі коштів упродовж п'яти років.

Обер-прокурор звертав увагу на те, що в академіях більшість часу студенти займалися переписуванням конспектів, за якими викладали дисципліни їх колишні випускники. Предметні курси не мали належного порядку, а викладачі не мали морального впливу на своїх вихованців, тому все це призвело до висновку, що академії працюють незадовільно [12].

Втім початком реформи для вищої духовної освіти стало доручення обер-прокурора від 24 січня 1867 р., за яким Конференціям усіх чотирьох акаде-

мій рекомендовано сформулювати думки про бажані зміни в їх статуті та облаштуванні. Вище духовне керівництво та ректори духовних освітніх закладів у складених записках на ім'я обер-прокурора визначили як основні недоліки: багатопредметність, схоластичність, нерозумний розподіл часу між навчальними предметами в академіях. Крім того, явними ставали недоліки духовної освіти після того, як був відкритий доступ випускникам семінарій до світських університетів, що спричинило відтік студентів з духовних академій. Наприклад, Санкт-Петербурзька Духовна академія, насамперед, акцентувала увагу на несумісності двох цілей, які ставила духовна академія. З одного боку – надання вищої богословської освіти, а з іншого – підготовка наставників для духовних семінарій з богослов'я та загальноосвітніх предметів, тобто відсутність погодженості богословської науки з педагогічною складовою. Тому питання співвідношення та врегулювання педагогічної та наукової складової стало ще одним наріжним каменем спотикання у реформуванні вищих духовних навчальних закладів.

Це зауваження було слушним, оскільки невід'ємною для діяльності духовних академій мала бути педагогічна підготовка випускників. І для якісного виконання цього завдання духовна школа повинна враховувати як концептуальність цього питання, так і методологію й організацію освітнього процесу, бо випускники духовних академій – це основна частина педагогічних кадрів для духовних семінарій та шкіл. Випускник академії, отримавши місце роботи, мав не лише продемонструвати свої знання, а й правильно донести їх до учнів. На практиці все залежало від його особистої ерудиції, тому що в духовних академіях питання методики педагогічної підготовки не враховували [13]. А саме від рівня і результатів їхньої педагогічної діяльності залежав рівень підготовки студентів, які вступали на навчання до духовних академій.

У свою чергу, Конференція Казанської академії наголошувала на нерозривності богословської та загальної освіти, окрім того, академія як заклад вищої освіти мала виконувати керівні функції в своєму окрузі та слідкувати за успіхами духовної освіти в своїй місцевості. Натомість Київська конференція нарікала на складність викладання, вірніше на непродуманий розподіл предметів і призначення для їх ведення некомпетентних викладачів [14].

Обов'язок розробки нового академічного статуту покладался на особливий Комітет, що був сформований у 1867 р. Його очолював нижегородський архієпископ Нектарій. Вже на етапі формування комітету його недоліком стала відсутність представників від усіх академій, бо кожна з них мала свої власні інтереси.

З 1869 р. реформований статут вищих духовних закладів почав реалізовуватись. Спочатку він запроваджувався в Санкт-Петербурзькій та Київській духовних академіях, а в 1870 р. – в Московській та Казанській академіях [15].

Насамперед зміни стосувалися реформування навчально-методичної роботи та становища виклада-

цьких кадрів. Ради академій мусили скласти навчальні програми з академічних дисциплін на два роки наперед, щоб всі загальнообов'язкові та спеціальні предмети по кожному відділенню були пройдені. У свою чергу, за новим статутом ректорів та ординарних професорів, хоча вони і не мали звання доктора богослов'я, було затверджено на посадах з наданням нових прав і переваг. За новим статутом ректора можна було обирати і з представників білого духовенства. Бакалаврів в академіях перейменовували на доцентів, взявши з професорів зобов'язання стосовно того, що вони протягом трьох років представлять на розгляд академічної ради дисертацію чи наукову роботу з предмета, який вони викладають в академії, а в разі невиконання зобов'язання, викладачів звільняли з академії [15]. Особливо увагу в реформуванні приділялося становленню інституту науково-богословської атестації, обов'язковій публікації та захисту магістерських і докторських дисертацій, підвищенню статусу магістерського богословського звання [16], що засвідчувало успіхи духовних академій як вищих навчальних закладів.

За проведеною реформою у всіх академіях наукові ступені могли надаватися лише з богослов'я, що свідчило про богословське спрямування академій. Самостійність відділень на факультетах була пом'якшена, а в порівнянні з університетською системою, декани замінялися помічниками ректора по відділеннях. Крім того, реформою вводилась система приват-доцентів, що уможливило додаткове викладання основних розділів наук. Також підвищилася професійна відповідальність професорсько-викладацького складу академій, який залучався до вирішення питань наукового процесу та наукового розвитку академій. У свою чергу, реформа надавала академіям право та можливість популяризувати богословські знання та здобутки через введення власної цензури, запровадження спілки, читання публічних лекцій, опрацювання та видавництво джерел [10].

Упродовж першого року дії нового статуту в Духовних академіях був недобір студентів. Наприклад, в 1870 р. усього в академіях навчалася 389 студентів за державний кошт та 17 своєкоштных, а саме в Казанській духовній академії – 47 державників та 4 особи своєкоштных, в Московській – 90 державників та 4 своєкоштных, Київській – 125 державних та 1 своєкоштний, в Санкт-Петербурзькій – 127 державних та 8 своєкоштных. Це пояснювалось тим, що одночасне проведення реформування духовних семінарій та академій призвело до дефіциту випускників першого розряду (після чотирьох класів), а дозвіл на вступ до світських навчальних закладів спричинив недобір в духовних академіях. На службі в Київській духовній академії за 1876–1877 рр. навчальний рік перебувало 38 осіб. Загалом викладацький склад академії за відділеннями мав такий вигляд (табл. 1).

З наявної кількості викладачів, вказаних у таблиці [17], за штатним розписом в академії не вистачало трьох ординарних професорів, одного доцента й одного лектора. Що стосується кількісного складу студентства, то в цей період в академії навчалася

114 росіян, 4 болгарина, по одному румуну, греку та сербу, а за становим походженням 110 осіб були вихідцями з духовного стану. Студентство мало можливість отримати стипендію за призначенням та рекомендацією академічної ради, в розмірі 16–20 руб. на місяць, тоді як студенти-іноземці, до яких було особливе ставлення керівництва всіх академій, отримували стипендію за потребою та з дозволу обер-прокурора [18].

Таблиця 1
Викладацький склад КДА 1876–1877 н.р.

	Богословський	Церковно-історичний	Церковно-практичний
Ординарних професорів	3	1	2
Екстраординарних професорів	3	4	2
Доцентів	3	2	2
Приват-доцентів	1	2	1
Всього	10	9	7

З введенням поділу академічного навчання по спеціалізаціях, за першими трьома курсами студентство розподілялось таким чином (табл. 2) [19]:

Таблиця 2
Кількість студентів на кожному з відділів за курсами

Спеціалізація	Курси			Всього
	I	II	III	
Богословський	10	9	9	28
Церковно-історичний	11	12	17	40
Церковно-практичний	10	10	7	27

Також підіймалося питання кількості вступників до академій, оскільки до них могли вступати не лише випускники семінарій, за рекомендаціями, а й випускники світських навчальних закладів. При цьому кількість державних стипендій з введенням статуту залишалася з минулих років, тобто на 120 осіб в Санкт-Петербурзькій, Київській та Московській академіях і на 100 осіб в Казанській. Крім того, надання стипендій державою передбачало в обов'язковому порядку відпрацювання на духовно-навчальній службі по півтора роки за кожен рік навчання на державному кошти. Проте без іспитів приймалися випускники російських університетів, але вони мусили навчатися за власний кошт. Лише з відновленням заборони випускникам духовних семінарій вступати до світських навчальних закладів з 1878 року спостерігалось збільшення кількості студентів, яка перевищила 598 осіб і поступово зросла в 1883 р. до 1134 осіб, а в порівнянні з 1869 р. кількість студентів зросла більш ніж у три рази [20].

5. Результати дослідження

Основні положення і результати дослідження реформування вищої духовної освіти в Російській імперії другої половини XIX ст. відображені в до-

повідях та статях на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях та використовуються при викладанні таких дисциплін як «Історія України», «Історія української культури» Інституту менеджменту та психології Університету менеджменту освіти при НАПН України.

6. Висновки

Отже, проведена реформа духовних академій 1869 р. намагалася вирішити набуті академічні проблеми, що сформувалися протягом десятиліть. Прийняті зміни демократизували систему навчання, а введена спеціалізація курсів давала можливість розвивати богословські науки. Але, спроби врахувати думки та зауваження всіх духовних академій та самого духовенства не дали очікуваного результату, оскільки навіть саме духовенство не мало чіткого уявлення про те, як має бути організована вища духовна освіта, щоб задовольнити потреби як духовенства, так і світського суспільства.

Варто наголосити на тому, що положення статуту 1869 р. протягом дванадцяти років повністю не були виконані, бо кожна з академій працювала самостійно і вводила в дію ті постанови, які вважали за потрібне. Тож проведення реформи вкотре продемонструвало відсутність узгоджених дій керівництва та співпраці між академіями.

Література

1. Титлинов, Б. В. Духовная школа в России в XIX столетии. В 2 т. Т. 2 [Текст] / Б.В.Титлинов. – Вильно: Артель печатного дома, 1909. — 421 с.
2. Титов, Ф. И. Преобразования духовных академий в России в XIX в. [Текст] / Ф. И. Титов. – К: Типография И.И.Горбунова, 1906. – С. 54–67.
3. О реформе в быте Русской церкви [Электронный ресурс] / Из сб. "На запросы духа". – М., 1914. – Режим доступа: <http://www.golubinski.ru/golubinski/golub.htm>
4. Беляевский, Ф. О реформе духовной школы [Текст] / Ф.Беляевский. – СПб., Синодальная типография, 1907. – 230 с.
5. Полунов, А. Ю. Под властью обер-прокурора. Государство и церковь в эпоху Александра III [Текст] / А. Ю. Полунов. – М.: АИРО-XX, 1996. – 144 с.
6. Римский, С. В. Российская православная церковь в XIX веке [Текст] / С. В. Римский // Ученые записки ДЮИ. – Ростов н/Д, 1997. – 384 с.
7. Фирсов, С. Л. Русская церковь накануне перемен (конец 1890 – 1918 гг.) [Текст] / С. Л.Фирсов. – М.: Культурный центр «Духовная библиотека», 2002. – 624 с.
8. Флоровский, Г. В. Пути русского богословия. 2-е изд. (репринт) [Текст] / Г.В. Флоровский. – Париж: YMCA-Press, 1983. – 599 с.
9. Извлечение из всеподданнейшего отчета Обер-прокурора за 1866 г. [Текст] / СПб.: Синодальная типография, 1867. – С. 98–105.
10. Сухова, Н. Ю. К вопросу о педагогической подготовке выпускников высшей духовной школы в контексте реформ XVIII–XIX века [Текст] / Н. Ю. Сухова // Вестник ПСТГУ IV: Педагогика. Психология. – 2007. – Вып. 3. – С. 70–91.
11. Титов, Ф. Н. Преобразования духовных академий в России в XIX в. [Текст] / Ф. Н. Титов. – К.: Типография И. Горбунова, 1906. – С. 23–27.
12. Центральний державний історичний архів України, м. Київ [Текст] / ЦДІАК України. – ф.711, оп. 1, спр.5938, арк.3.

13. Центральний державний історичний архів України, м. Київ [Текст] / ЦДІАК України. – ф.711, оп.1, спр.5938, арк. 5–9.

14. Статут православних духовних академій, височайше затверджений 30 травня 1869 року [Текст] / Повне зібрання законів Російської імперії. – Зібрання II. – СПб.: Т.ХІІІ № 47154

15. Сухова, Н. Ю. Высшая духовная школа: проблемы и реформы (вторая половина XIX века [Текст] / Н. Ю. Сухова. – М.: Изд. ПСТГУ, 2006. – 238 с.

16. Центральний державний історичний архів України, м. Київ [Текст] / ЦДІАК України. – ф. 711, оп.1, спр.6770, 52 арк.

17. Центральний державний історичний архів України, м. Київ [Текст] / ЦДІАК України. – ф. 711, оп.1, спр.6013, арк. 3-5.

18. Центральний державний історичний архів України, м. Київ [Текст] / ЦДІАК України. – ф. 711, оп.1, спр. 6770, арк.34.

19. Извлечение из Всеподданнейшего отчета обер-прокурора Св. Синода [Текст] / Церковные ведомости.– 1889. – № 19. – С. 201.

References

1. Titlinov, B. V. (1909). Duhovnaya shkola v Rossii v XIX stoletii. In 2 volumes. Vol. 2. Vilno: Artel pechatnogo doma, 421.
2. Titov, F.I. (1906). Preobrazovaniya duhovnih akademiy v Rossii v HИH v. Kiev: Tipografiya I. I. Gorbunova, 54–67.
3. O reforme v byte Russkoy tserkvi (1914). Iz sb. "Na zaprosyi duha". Moscow. Available at: <http://www.golubinski.ru/golubinski/golub.htm>
4. Belyaevskiy, F. (1907). O reforme duhovnoy shkolyi. SPb., Sinodalnaya tipografiya, 230.
5. Polunov, A. Yu. (1996). Pod vlastyu ober-prokurora. Gosudarstvo i tserkov v epohu Aleksandra III. Moscow: AIRO-НН, 144.
6. Rimskiy, S. V. (1997). Rossiyskaya pravoslavnaya tserkov v HИH veke. Uchenyie zapiski DYUf. Rostov n/D, 384.
7. Firsov, S. L. (2002). Russkaya tserkov nakanune peremen (konets 1890–1918 gg.). Moscow: Kulturnyy tsentr «Duhovnaya biblioteka», 624.
8. Florovskiy, G. V. (1983). Puti ruskogo bogosloviya. Second edition (reprint). Parizh: YMCA-Press, 599.
9. Izvlechenie iz vsepoddanneyshego otcheta Ober-prokurora za 1866 g. (1867). SPb.: Sinodalnaya tipografiya, 98–105.
10. Suhova, N. Yu. (2007). K voprosu o pedagogicheskoy podgotovke vyipusnikov vysshey duhovnoy shkolyi v kontekste reform XVIII–XIX veka. Vestnik PSTGU IV: Pedagogika. Psihologiya, 3, 70–91.
11. Titov, F. N. (1906). Preobrazovaniya duhovnyih akademiy v Rossii v HИH v. Kiev: Tipografiya I. Gorbunova, 23–27.
12. Tsentralniy derzhavniy Istorichniy arhiv UkraYini, m. KiYiv (TsDIAK UkraYini), f.711, op. 1, spr.5938, ark.3.
13. Tsentralniy derzhavniy Istorichniy arhiv UkraYini, m. KiYiv (TsDIAK UkraYini), f.711, op.1, spr.5938, ark. 5–9.
14. Statut pravoslavnih duhovnih akademiy, visochayshe zatverdzeniy 30 travnya 1869 roku. Povne zIbrannya zakoniv RoslyskoYi Imperiyi. ZIbrannya II. – SPB.: T.HIIV № 47154
15. Suhova, N. Yu. (2006). Vyisshaya duhovnaya shkola: problemy i reformy (vtoraya polovina HИH veka. Moscow: Izd. PSTGU, 238.
16. Tsentralniy derzhavniy Istorichniy arhiv UkraYini, m. KiYiv (TsDIAK UkraYini), f. 711, op.1, spr.6770, 52 арк.

17. Tsentralniy derzhavniy Istorichniy arhIv UkraYini, m. KiYiv (TsDIAK UkraYini), f. 711, op.1, spr.6013, ark. 3-5.

18. Tsentralniy derzhavniy Istorichniy arhIv UkraYini, m. KiYiv (TsDIAK UkraYini), f. 711, op.1, spr. 6770, ark.34.

19. Izvlechenie iz Vsepoddanneyshego otcheta ober-prokurora Sv. Sinoda (1889). Tserkovnyie vedomosti, 19, 201.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Сіданіч І. Л.
Дата надходження рукопису 22.05.2015*

Вініченко Алла Анатоліївна, кандидат історичних наук, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, вул. Артема, 52 а, м. Київ, Україна, 04053
E-mail: alla_sergien_ko@mail.ru

УДК 378.013-047.22

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.43101

КОМАНДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

© І. І. Драч

У статті охарактеризовано специфічні риси, що визначають самостійний статус компетентнісно орієнтованого управління підготовкою майбутніх фахівців у системі управлінської освітньої діяльності. Обґрунтовано використання принципу командності при реалізації нової парадигми управління. Охарактеризовано переваги використання матричної організаційної структури

Ключові слова: професійна підготовка, компетентнісно орієнтоване управління, принципи педагогічного управління, взаємодоповнювальна команда

The article described the specific features that define the independent status of the competence-based management training of future specialists in the management of educational activities. The use of principles of team in the implementation of a new management paradigm is justified. The advantages of using a matrix organizational structure are characterized

Keywords: training, competence-based management, principles of pedagogical management, complementary team

1. Вступ

Шлях європейської та світової інтеграції, обраний Україною, зумовлює необхідність реформаційних процесів в освітній галузі, спрямованих на досягнення найкращих освітніх стандартів. Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., Закон України «Про вищу освіту» заклали підвалини нової парадигми – орієнтацію на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, її конкурентоспроможність в європейському та світовому просторах. У цих стратегічних документах визначено і нову модель управління освітою, яка має стати відкритою і демократичною, спрямованою на розвиток самостійності та самодостатності особистості, її творчої активності з метою зміцнення демократичних основ громадянського суспільства. Така позиція потребує від сучасної освіти серйозних реформаційних кроків щодо оновлення механізмів управлінської діяльності.

2. Постановка проблеми

Актуальними напрямками пошуку нових педагогічних, філософських та управлінських ідей, які можуть слугувати підґрунтям сучасної теорії управління освітою, є визначення пріоритетних цінностей, цілей і норм процесу управління. Метою статті є розкриття особливостей командного менеджменту як

умови реалізації компетентнісно орієнтованого управління підготовкою майбутніх фахівців.

3. Літературний огляд

Серед праць, в яких містяться найбільш значущі результати з проблеми виокремлення принципів педагогічного управління, відзначимо роботи В. Бондаря [1], О. Галуса [2], Г. Сльникової [3], В. Кременя, С. Пазиніча, О. Пономарьова [4], В. Маслова [5], В. Олійника [6], Є. Чернишової [7]. Водночас зауважимо, що проблему визначення та систематизації принципів управління передчасно вважати вирішеною. Не знайшла належного відображення у сучасних наукових джерелах, зокрема, проблема застосування принципу командності в управлінні підготовкою майбутніх фахівців.

4. Розкриття особливостей командного менеджменту як умови реалізації компетентнісно орієнтованого управління підготовкою майбутніх фахівців

Зважаючи на те, що результат сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців визначається в термінах компетентностей та компетенцій, нами обґрунтовано самостійний статус компетентнісно орієнтованого управління у системі управлінської діяльності вищого навчального закладу [8]. Визна-